



Ako chrániť vlastný softvér?

Význam softvéru (počítačových programov) v nadväznosti na dynamický rozvoj technológií v spoločnosti stále rastie, čo prináša potrebu jednotlivcov a spoločností svoj softvér ako jeden z najdôležitejších nehmotných statkov náležite chrániť. S ohľadom na jeho špecifickú nehmotnú povahu je táto potreba o to intenzívnejšia, že môže byť v mnohých prípadoch podstatne ľahšie sa ho nekalým spôsobom zmocniť, a teda je ťažšie ho uchrániť ako hmotné statky.



Mgr. Tomáš Nielsen
ROWAN LEGAL

nielsen@rowanlegal.com



Mgr. Branislav Ujvári
ROWAN LEGAL

ujvari@rowanlegal.com



JUDr. Martin Flaškár
ROWAN LEGAL

flaskar@rowanlegal.com

Typickými situáciami, keď môže nastať jeho zneužitie a únik, sú napríklad personálne zmeny v IT spoločnostiach, pri ktorých sa odchádzajúci zamestnanec rozhodne vziať si so sebou nielen skúsenosti a poznatky, ktoré prácou pre svojho zamestnávateľa nadobudol, ale usiluje sa odniesť si aj cenné informácie rôzneho charakteru (napríklad rôzne dáta, podkladové materiály, súbory obsahujúce príkazy a inštrukcie v zdrojovom kóde a pod.). Inou situáciou, keď môžu byť nehmotné statky (a to aj know-how, technológie, obchodné tajomstvo a pod.) podnikateľa ohrozené, je spolupráca rôznych subjektov, resp. ich pracovníkov, na spoločnom projekte, kde opäť existuje pomerne vysoké riziko úniku a zneužitia nehmotných statkov alebo citlivých informácií.

ZAMESTNANECKÉ DIELO

Základným východiskom na posúdenie možností ochrany softvéru zo strany podnikateľa je rozsah jeho práv k softvéru prípadne iným nehmotným statkom. Ide v zásade o práva podnikateľa, ktoré mu náležia ako zamestnávateľovi príslušných IT expertov, programátorov a vývojárov. O zneužití softvéru a nevyhnutnosti jeho ochrany možno teda hovoriť iba vtedy, ak podnikateľ – zamestnávateľ vôbec nejaké práva k softvéru má.

Autorský zákon (AZ), samozrejme, pojem softvér nepozná. Zákonným pojmom je pojem počítačový program, ktorý „je súborom príkazov a inštrukcií použitých priamo alebo nepriamo v počítači. Príkazy a inštrukcie môžu byť napísané alebo vyjadrené



v zdrojovom kóde alebo v strojovom kóde. Neoddeliteľnou súčasťou počítačového programu je aj podkladový materiál potrebný na jeho prípravu; ak splňa pojmové znaky diela (§ 7 ods. 1 AZ), je chránený ako literárne dielo”.

Ak je teda počítačový program výsledkom vlastnej tvorivej duševnej činnosti autora, ide o autorské dielo, ktoré je chránené podľa autorského zákona. Nakoľko autorský zákon výslovne hovorí o duševnej činnosti autora, autorom nikdy nemôže byť právnická osoba (teda väčšina zamestnávateľov). To však neznamená, že by zamestnávateľa nemali k softvéru žiadne práva. Naopak, právna úprava tzv. zamestnaneckého diela je k zamestnávateľom pomerne ústretová, pretože majetková práva autora, ako jednu z dvoch zložiek práva autorského, je oprávnený k zamestnaneckému dielu vykonávať práve zamestnávateľ, a to vo svojom mene a na svoj účet.

Je to teda zamestnávateľ a nie konkrétny zamestnanec (programátor, vývojár), kto má právo rozhodovať o jeho použití, pokiaľ si strany medzi sebou nedohodli niečo iné. Ani zánikom pracovnoprávneho vzťahu (alebo iného vzťahu, na ktorého základe vzniklo zamestnanecké dielo) nie sú dotknuté práva

zamestnávateľa k takémuto dielu. Autor je tak povinný (a to aj po skončení výkonu práce pre daného zamestnávateľa) zdržať sa výkonu majetkových práv k takémuto dielu.

Okrem práva na výkon majetkových práv k dielu je v tejto súvislosti tiež významná právna domnienka stanovená autorským zákonom v zmysle ktorej platí, že autor udelil súhlas na zverejnenie takéhoto diela a jeho uvádzanie na verejnosti pod menom zamestnávateľa. S ohľadom na zákonný rozsah majetkových práv, ku ktorým patrí aj právo na spracovanie, preklad a adaptáciu diela, možno konštatovať, že zamestnávateľ tak disponuje všetkými potrebnými právami na použitie diela (vrátane obchodného použitia).

Predstava zamestnanca, že má „nárok“ na softvér, ktorý vytvoril pre svojho zamestnávateľa, je teda nesprávna. Autorom diela síce naďalej takýto zamestnanec zostáva, ale jeho práva k softvéru sú značne oklieštené, resp. je povinný sa zdržať ich výkonu.

Nakoľko medzi IT vývojárom a spoločnosťou, pre ktorú sa počítačový program vytvára, nemusí vždy dôjsť ku vzniku pracovnoprávneho vzťahu, veľmi dôležitým sa stáva ustanovenie autorského zákona, podľa

ktorého sa počítačový program pokladá za zamestnanecké dielo aj vtedy, ak bol celkom alebo sčasti vytvorený na základe zmluvy o vytvorení diela podľa § 39 AZ. Z uvedného vyplýva, že subjekt, pre ktorý je počítačový program vytváraný, má zo zákona postavenie zamestnávateľa a je vykonávateľom majetkových autorských práv k takémuto dielu. Toto právo výkonu majetkových práv zaniká až prípadným odstúpením od zmluvy o vytvorení diela. Je však potrebné upozorniť, že toto postavenie má objednávatel iba v prípade, ak uzatvoril zmluvu skutočne s autorom počítačového programu ako fyzickou osobou, t.j. nie s inou spoločnosťou.

ČO JE CHRÁNENÉ AUTORSKÝM ZÁKONOM

Z pohľadu ochrany počítačového programu podnikateľa (v zmysle ochrany počítačového programu, ku ktorému vykonáva majetkové autorské práva zamestnávateľ) je dôležité si uvedomiť, aký je rozsah ochrany autorského zákona. Pomerne často totiž dochádza k mylnej predstave, že chránené je všetko, teda napríklad aj princípy či myšlienky, na ktorých základe je dielo (teda počítačový program) vytvorené.

Je potrebné opäť vychádzať z textu autorského zákona, ktorý uvádza, že ochrana sa nevzťahuje na „*myšlienku, spôsob, systém, metódu, koncept, princíp, objav alebo informáciu, ktorá bola vyjadrená, opísaná, vysvetlená, znázornená alebo zahrnutá do diela,...*“. Z textu autorského zákona tak jednoznačne vyplýva, že nárokovanie si ochrany

■ podnikateľ zodpovedajúcim spôsobom zabezpečuje ich utajenie.

Ide v podstate o ochranu know-how podnikateľa a za predpokladu, že spĺňa všetky vyššie uvedené definičné znaky obchodného tajomstva, ide o skutočnosť, ku ktorej má podnikateľ výlučné právo s ňou nakladať, najmä udeliť dovoľenie na jej vy-

Dochádza k mylnej predstave, že chránené je všetko, teda napríklad aj princípy či myšlienky, na ktorých základe je dielo (teda počítačový program) vytvorené.

samotných algoritmov, postupov a iných myšlienok, ktoré sú obsiahnuté alebo iným spôsobom vyjadrené v počítačovom programe, nemá oporu v zákone a ide o hodnoty, ktoré sú z hľadiska autorského zákona nespôsobilé ochrany. Vychádzajúc z vyššie uvedenej definície počítačového programu, ochranu požívajú príkazy a inštrukcie bez ohľadu na spôsob ich vyjadrenia v počítačovom programe (teda v strojovom či zdrojovom kóde). Chránené je výslovne aj podkladový materiál, ktorý tvorí súčasť počítačového programu a je potrebný na jeho prípravu.

Vyššie uvedené však neznamená, že atribúty ako myšlienky, postupy a princípy vyjadrené v počítačovom programe nepodliehajú žiadnej právnej ochrane. V tejto súvislosti prichádza do úvahy predovšetkým ochrana obchodného tajomstva podľa obchodného zákonníka.

Obchodné tajomstvo a právo na jeho ochranu je jedným z práv, ktoré náležia k podniku obchodných (teda aj IT) spoločností. Obchodné tajomstvo podniku tvoria všetky skutočnosti, ktoré naplňujú nasledujúce znaky:

- majú obchodnú, výrobnú alebo technickú povahu súvisiacu s podnikom;
- skutočnú alebo potenciálnu materiálnu či nemateriálnu hodnotu;
- nie sú bežne dostupné v príslušných obchodných kruhoch;
- existuje vôľa podnikateľa utajiť ich;

užitie a určiť podmienky takého využitia. S ohľadom na prípadnú ochranu myšlienok a princípov vyjadrených v počítačovom programe je z definičných znakov obchodného tajomstva nevyhnutné zdôrazniť najmä skutočnosť, že nemôže ísť o skutočnosti bežne dostupné v príslušných obchodných kruhoch, ktorými sú najmä odborná a informovaná verejnosť, u ktorej sa dá predpokladať vysoké povedomie o takýchto skutočnostiach. Ďalej musí podnikateľ zodpovedajúcim spôsobom zabezpečovať ich utajenie. V prípade naplnenia všetkých uvedených znakov prislúcha podnikateľovi v prípade porušenia alebo ohrozenia obchodného tajomstva ochrana. Podnikateľ sa môže podľa obchodného zákonníka proti rušiteľovi domáhať:

- zdržania sa rušiaceho či ohrozujúceho konania;
- odstránenia chybného stavu;
- primeraného zadosťučinenia (a to aj v peňiazkach);
- náhrady škody;
- vydania bezdôvodného obohatenia.

Spektrum právnych prostriedkov ochrany proti ohrozeniu či porušeniu obchodného tajomstva je pomerne široké. Podstatné však je, že podnikateľ, ktorý sa ochrany domáha musí dokázať, že v konkrétnom prípade ide o obchodné tajomstvo spĺňajúce všetky vyššie uvedené definičné znaky a že došlo k porušeniu tohto jeho výlučného práva. To, samozrejme, vzhľadom na nemateriálnu po-



vahu skutočností, o ktorých ochranu ide, nemusí byť vždy jednoduché.

ČO OBSIAHNUŤ V PRACOVNEJ ZMLUVE SO ZAMESTNANCOM

Úprava rôznych aspektov výkonu práce so zamestnancom je síce žiaduca, v pracovnoprávných vzťahoch je však silne limitovaná. Zákonník práce totiž uvádza, že:

„V pracovnoprávných vzťahoch možno upraviť podmienky zamestnania a pracovné podmienky zamestnanca výhodnejšie ako to upravuje tento zákon alebo iný pracovnoprávny predpis, ak to tento zákon alebo iný pracovnoprávny predpis výslovne nezakazuje alebo ak z povahy ich ustanovení nevyplýva, že sa od nich nemožno odchyliť.“

Z uvedeného vyplýva, že akékoľvek zmluvné ustanovenie, ktoré by ukladalo zamestnancovi povinnosti nad rámec povin-



ností stanovený v zákonníku práce alebo by inak „zhoršovalo“ jeho postavenie, nie je prípustné.

Zákonník práce ukladá povinnosti zamestnanca vo vzťahu k zamestnávateľovi predovšetkým v ustanovení § 81. Zamestnanec je v tejto súvislosti povinný predovšetkým nekonať v rozpore s oprávnenými záujmami zamestnávateľa, a tiež je povinný zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri výkone zamestnania a ktoré v záujme zamestnávateľa nemožno oznamovať iným osobám. Porušenie týchto povinností zamestnanca môže znamenať okrem následkov na trvanie pracovnoprávného vzťahu predovšetkým možnosť zamestnávateľa domáhať sa voči zamestnancovi náhrady škody za zavinené porušenie pracovných povinností pri plnení pracovných úloh alebo v súvislosti s nimi. Dô-

kazné bremeno však opäť leží na zamestnávateľovi, ktorý musí dokázať, že zamestnanec porušil svoje pracovné povinnosti.

by zamestnávateľ potreboval na využitie zamestnaneckého diela nejaké oprávnenia presahujúce majetkové práva autora (napríklad

V prípade, že dôjde k zneužitiu práv zamestnávateľa, je jeho postup voči porušujúcemu zamestnancovi (alebo bývalému zamestnancovi) závislý na charaktere právneho statku, ktorý bol porušený.

V prípade, ak by nebolo preukázané úmyselné zavinenie na strane zamestnanca, ale len zavinenie z nedbanlivosti, je zodpovednosť zamestnanca za škodu zo zákona limitovaná.

Ako sme už vyššie uviedli, pokiaľ ide o práva zamestnanca vo vzťahu k počítačovému programu vyhotovovanému pre zamestnávateľa, úprava autorského zákona je pre zamestnávateľa pomerne výhodná, čo v zásade znamená, že okrem prípadov, keď

súhlas k modifikácii diela a pod.), nie je nevyhnutné osobitne upravovať práva oboch strán vo vzťahu k zamestnaneckému dielu.

ČOHO SA DOMÁHAŤ V PRÍPADE ZNEUŽITIA KNOW-HOW

V prípade, že dôjde k zneužitiu práv zamestnávateľa, je jeho postup voči porušujúcemu zamestnancovi (alebo bývalému zamestnancovi) závislý na charaktere právneho statku, ktorý bol porušený. V prípade



neoprávneného použitia softvéru, ku ktorému vykonáva majetkové autorské práva zamestnávateľ, ide o neoprávnené použitie autorského diela, pri ktorom má zamestnávateľ možnosť využiť právne prostriedky uvedené v autorskom zákone, ku ktorým patrí právo domáhať sa zákazu ďalšieho ohrozenia alebo zásahu, požadovať informácie o pô-

a vydanie bezdôvodného obohatenia) zamestnávateľa ako vykonávateľa majetkových práv autorských sú uplatniteľné samozrejme tiež.

Pokiaľ dôjde k porušeniu práv k know-how (resp. obchodného tajomstva) alebo k porušeniu povinností zamestnanca vyplývajúcich zo zákonníka práce, je potrebné vy-

V prípade porušenia chránených práv je potrebné si uvedomiť, že dôkazné bremeno nesie vždy poškodená strana, ktorá musí preukázať, že došlo a v akom rozsahu došlo k porušeniu alebo ohrozeniu jej práv (napr. k nehmotným statkom).

vode prípadnej nelegálnej rozmnoženy softvéru, odstránenia následkov zásahu do práva, a to zničením samotnej nelegálnej rozmnoženy alebo pomôcok a nástrojov použitých pri neoprávnenom zásahu. Súkromnoprávne nároky (najmä náhrada škody

chádzať z možnosti uplatnenia vyššie spomínaných právnych nárokov.

INÉ MOŽNOSTI OCHRANY

V prípade akéhokoľvek porušenia chránených práv je potrebné si uvedomiť, že

dôkazné bremeno nesie vždy poškodená strana, ktorá musí preukázať, že došlo a v akom rozsahu došlo k porušeniu alebo ohrozeniu jej práv (napr. k nehmotným statkom). Všetok materiál a dokumentácia, ktoré napríklad zachytávajú jednotlivé kroky vedúce k vytvoreniu počítačového programu, môžu neskôr v prípade sporu uľahčiť zamestnávateľovi dôkaznú pozíciu. Z tohto dôvodu možno dôkladnú evidenciu iba odporučiť.

Istú formu kvalifikovanej evidencie môže predstavovať uloženie zdrojového kódu alebo prípravných podkladových materiálov k počítačovému programu do úschovy, čím by si zamestnávateľ mohol taktiež posilniť svoju dôkaznú pozíciu vo vzťahu k prípadnému porušiteľovi jeho práv k softvéru.

Rovnako vo vzťahu k obchodnému tajomstvu (know-how) a vo vzťahu k ochrane skutočností, ktoré sa zamestnanec dozvie v súvislosti s výkonom pracovnoprávných povinností, možno odporučiť písomné vymedzenie takýchto skutočností, ktorých ochranu zamestnávateľ zabezpečuje a od zamestnanca požaduje.

V zmysle uvedeného do úvahy prichádzajú okrem právnych prostriedkov ochrany aj rôzne technické prostriedky ochrany, ktoré môžu mať často aj preventívny charakter a teda môžu napomôcť predísť samotnému porušovaniu chránených práv.

MARKETING

Conference **LIVE**

NEVTIERAVÉ SPÔSOBY VYUŽÍVANIA INTERNETU

- PSYCHOLÓGIA ZÁKAZNÍKA DIGITÁLNEHO VEKU
- POTENCIÁL INTERNETOVEJ REKLAMY PRE SLOVENSKÉ FIRMY
- MOBILNÝ MARKETING

- PRÍKLADY NESPRÁVNÝCH POŽIADAVIEK KLIENTOV S OHĽADOM NA ICH NEZNALOSŤ PROBLEMATIKY
- NÁKUPNÝ CYKLUS SPOTREBITEĽA NA INTERNETE

WWW.INSTORE.SK

ORGANIZÁTOR: **instore**

GENERÁLNY PARTNER: **KREMSA** | your online partner

PARTNER: **POSTA**

VACULIK ADVERTISING

MEDIA PARTNERI: **Zoznam.sk** | **Infoware**

Goodwill | **Focus** | **pp**

28. apríl 2010
 Falkensteiner Hotel Bratislava